

De mal temps n'ix mal

Història directa de les Germanies

E ací farem fi a les coses de la Germania, puix totes foren males e a mal propòsit fetes. Nostre senyor Déu per sa infinita misericòrdia nos vulla deslliurar de semblant temps. Perquè mal ho passaren els agermanats e mal los que no ho foren, e mal los que se n'anaren del regne e mal los que hi restaren. Fonc doncs mal per a tots, perquè del mal temps n'ix mal».

Amb aquestes paraules sentencioses acabava la seua crònica el notari an-

F. PÉREZ

tiagermanat Miquel Garcia. Però el to malenconiós no ha d'enganyar-nos, perquè, tant aquest text com l'altre, de Guillem Ramon Català de Valeriola, ara editats per la professora Eulàlia Duran*, no són reflexions sobre les conseqüències de la guerra, sinó testimonis vivíssims dels esdeveniments, dia per dia. Com a tals, poden ser llegits com si fossen cròniques periodístiques.

La guerra de les Germanies (1519-1523) és un fet crucial en la història del País Valencià. Eulàlia Duran l'estudià en una obra

cabdal, *Les Germanies als Països Catalans* (Barcelona, 1982). Aquell fet provocà una literatura diversa, entre la qual, amb fonament, ella mateixa ha destacat els escrits de Garcia i Català de Valeriola, per ser les cròniques «més extenses i més ben estructurades» i «perquè constitueixen una unitat en elles mateixes i tenen una major originalitat». Tenint en compte això, resulta fàcil comprendre que hagen servit de base per a les cròniques posteriors i que, per tant, llegir-les ara és anar als orígens, llegir allò que es podria anomenar «història immediata».

L'estil d'aquests papers és molt directe i ple de notes que busquen l'exactitud. A quina hora s'esde-

vingué una brega o un motí. En quin carrer o en quin paratge. Qui va intervenir-hi, amb quines forces i amb quines armes. Per què. Com s'enfrontaven, sobre el teló de fons d'un conflicte més ampli, cristians i moriscos (molts dels quals foren batejats a la força). De quina manera la persecució i l'execució d'alguns sodomites pogué semblar el desencadenament d'un moviment popular. Al capdavant, un seguit d'episodis apassionants narrats amb destresa. Aquestes cròniques no són literatura morta ni poden ser, simplement, carn d'historiador.

Eulàlia Duran, *Crònica de les Germanies*. València 1985. Tres i Quatre.

Una guerra per a Europa

Els euromíssils, a l'abast de tothom

De sobte, ens hem adonat que no sabíem res de la guerra. De llegir-ne, com un pur exercici intel·lectual, el manual de Clausewitz, o algun innocent text de Mao o del Che, hem passat (parle d'Europa) a produir tones de paper teoritzant sobre les possibilitats d'un conflicte nuclear i a prendre part en discussions vetades tradicionalment a allò que ha estat anomenat la «societat civil».

El fenomen té una justificació òbvia: les doctrines nuclears de les superpotències han suposat el disseny de nous escenaris d'un eventual conflicte i, entre aquest, ha anat prenent

V. PARTAL

força el «teatre europeu d'operacions». És a dir que, cada dia, sembla més probable que puguem alçar-nos i contemplar com ha desaparegut Berlín, s'ha acabat l'òpera de Viena, no canta ningú en els cafès de París ni queda cap matemàtic especulant a mitjan camí entre Praga i Varsòvia. I aquest estrany privilegi de ser el tauler d'escacs nuclear sobre el qual els uns i els altres dirimeixen diferències ha estat prou creïble perquè, cada vegada més, ens interessem a saber, almenys, com ens pensem matar, si és que no podem evitar-ho.

¿Què és la «doble decisió»? ¿De quina manera funciona la dissuasió? ¿En què es diferencia un míssil

balístic d'un de creuer? Preguntes i respostes sobre les negociacions per a la reducció d'armament nuclear; la submissió política que implica, de fet, per als països europeus, respecte a les superpotències; el desplegament dels euromíssils, o en quin lloc es situa el límit de seguretat i la possibilitat de la pujada als

extrems, no són alienes als no-especialistes. La guerra, quan se'n concreta l'espectre, no pot quedar reservada a la discussió d'uns pocs.

El llibre de Jordi Gali*, així, doncs, és un bon manual per a entendre bàsicament tot el complicat món de la guerra nuclear. Concís, discret i sense concessions a l'espectacularitat, potser només té dos defectes: no tenir en compte els aspectes socials i polítics del problema (ni que siga voluntàriament) i —i, d'aquest, no en té cap culpa— deixar-nos, en un epíleg esfereïdor, amb les ganes de saber més sobre l'anomenada guerra de les galàxies. Dos defectes no massa importants, amb tot, per a un llibre a devorar.

Jordi Gali i Garreta, *Armes nuclears i seguretat a Europa*. Barcelona 1985. La Magrana.